

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ویژگی‌های
زبان محلی نایین
(دستور زبان و ضرب المثل‌ها)

تألیف

مرحوم محمد تقی جامع نایینی
باهتمام بانو بتول جامع نایینی و آقای حسین عالمی نایینی

ویرایش

محمد رضا زاده‌هوش

انتشارات مهر قائم (عج)

۱۳۸۳

جامع نایینی، محمد تقی، ۱۲۹۶ - ۱۳۷۱

ویژگی های زبان محلی نایین / تألیف محمد تقی جامع نایینی؛ ویرایش محمدرضا زادهوش.

— اصفهان: مهر قائم، ۱۳۸۳.

۲۱۶ ص. — (انتشارات مهر قائم: ۵۶).

ISBN 964 - 7331 - 50 - 9 ۱۸۷۰ ریال.

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

۱. نایینی -- واژه نامه ها. ۲. نایینی -- ضرب المثل ها. ۳. نایینی -- اصطلاح ها و تعبیر ها. الف.

زادهوش، محمدرضا، ۱۳۵۹ - ، ویراستار ب. عنوان.

۲۹۷ / ۴۱۷

BP ۲۲۸ / ۴ / الف ۱۲ م ۸۰۴۱

الف ۱۳۸۲

م ۷۶۴۲ - ۸۲

کتابخانه ملی ایران

انتشارات مهر قائم (عج)

اصفهان، میدان امام حسین (ع)، چهارباغ پایین، تلفن: ۲۲۲۱۹۹۵ = ۳۱۱۰

ویژگی های زبان محلی نایین

تألیف: محمد تقی جامع نایینی

ویرایش: محمدرضا زادهوش

چاپ اول: اصفهان - ۱۳۸۳

مسلسل انتشار: ۶۶

شمارگان: ۲۲۰۰ نسخه / رقی ۲۱۶ صفحه

طرح جلد و طراحی داخلی: غلامرضا نصر اصفهانی

تصاویر داخل کتاب: آقای سید مهدی موسی کاظمی

لیتوگرافی متن: آسمان / لیتوگرافی جلد: قائم

چاپ متن: رضوی / چاپ جلد: ملت / صحافی: توحید

قیمت: ۱۸۷۰ تومان

شابک: ۹ - ۵۰ - ۷۳۳۱ - ۹۶۴ - 50 - 9 ISBN: 964 - 7331

فهرست مطالب

۷	سخن ناشر
۹	سخن ویراستار
۹	فایده و لزوم بحث
۱۰	شیوه ویرایش
۱۱	توصیف و ضبط کلیات
۱۳	حرکت گذاری
۱۵	مقدمه
۱۵	شرح حال مؤلف
۱۷	کتاب حاضر
۱۹	ناین
۲۱	اشارت و بشارت
۲۱	طول و عرض جغرافیایی

۲۱		نایین و عدد هفت
۲۳		توضیح یا تبصره
۲۳		آب انبارها
۲۴		شور آب‌ها
۲۴		حمام‌ها
۲۴		مساجد
۲۵		دروازه‌های نایین
۲۵		بقاع متبرّکه
۲۸		آداب و رسوم نایینی‌ها

۳۵		آثار باستانی
۳۵		مسجد جامع
۳۵		نارین قلعه
۳۵		قدم‌گاه
۳۶		خانهٔ میرزا محمودخان (پیرنیا)
۳۷		کوه کلیزه
۳۷		بازار
۳۸		مسجد محمدیه
۳۸		قلاع نایین
۳۹		قراء نایین

۴۳		زبان محلی
۴۳		سازمان عبارات

فصل اول: واژه‌ها / ۴۷

واژه‌های گویش نایینی ۴۷

۱. آ / ۴۷ □ ب / ۵۰ □ پ / ۵۱ □ ت / ۵۲ □ ج / ۵۳

□ چ / ۵۳ □ ح / ۵۴ □ خ / ۵۴ □ د / ۵۵ □ ذ / ۵۶

□ ر / ۵۶ □ ز / ۵۶ □ س / ۵۶ □ ش / ۵۷ □ ص / ۵۸

□ ع / ۵۸ □ غ / ۵۸ □ ق / ۵۸ □ ک / ۵۸ □ گ / ۵۹

□ ل / ۶۰ □ م / ۶۰ □ ن / ۶۱ □ و / ۶۱ □ ه / ۶۳ □ ی / ۶۴

فصل دوم: مصادر و افعال و بعضی اشارات / ۶۵

افعال در گویش نایینی ۶۷

درآمد ۶۸

پیشینه ۶۹

گویش خور ۷۰

أ: برای امر ۷۳

ب: آیا می‌شود ۷۴

پ: الزام و اجبار ۷۴

ش: برای پرسیدن و کسب اطلاع کردن ۷۴

ة: البتّه و تأکید ۷۴

چند فعل امر بدون همزه ۷۴

چند نمونه فعل امر منفی یا نهی ۷۵

ضمیر مفعولی «ش» ۷۷

چند نمونه از افعال منفی ۷۷

صرف مصادر محلی ۷۸

□ آی مُون / ۷۸ □ انگاشت / ۷۸ □ بُئی مُون / ۷۹ □ پِدای / ۷۹
□ پکنای / ۸۰ □ پیارت / ۸۱ □ پوات / ۸۱ □ پواسیات / ۸۲
□ تاکنای / ۸۲ □ تات / ۸۳ □ جارت / ۸۳ □ خارت / ۸۴
□ دارت / ۸۵ □ دای / ۸۶ □ دروت / ۸۷ □ دِرنا / ۸۸
□ زُنَب / ۸۹ □ سات / ۸۹ □ سُونا / ۹۰ □ سِت / ۹۱
□ شُی مُون / ۹۱ □ کَنه نای / ۹۲ □ می چای / ۹۳ □ وات / ۹۳
□ واج / ۹۴ □ وگرتای / ۹۵ □ وگرتای / ۹۵ □ ورسای / ۹۶
□ ورسای / ۹۶ □ وِس بُی / ۹۷ □ وگیرفت / ۹۷ □ ویر بُی / ۹۸
□ وکر / ۹۹ □ هِنای / ۹۹ □ هِدای / ۱۰۰ □ هوفت / ۱۰۱
□ هِنای / ۱۰۲ □ هِل دای / ۱۰۳ □ هگیرفت / ۱۰۴

فصل سوم: ضرب المثل های محلی ناین / ۱۰۵

□ آ / ۱۰۷ □ پ / ۱۲۰ □ پ / ۱۲۸ □ ت / ۱۳۱
□ ج / ۱۳۵ □ چ / ۱۳۶ □ ح / ۱۳۸ □ خ / ۱۳۹ □ د /
۱۴۴

□ ر / ۱۵۰ □ ز / ۱۵۱ □ س / ۱۵۴ □ ش / ۱۵۷ □ ص / ۱۶۱
□ ط / ۱۶۲ □ ع / ۱۶۲ □ غ / ۱۶۵ □ ف / ۱۶۶
□ ق / ۱۶۶ □ ک / ۱۶۷ □ گ / ۱۷۳ □ ل / ۱۷۷ □ م /

۱۷۹

□ ن / ۱۸۷ □ و / ۱۹۵ □ ه / ۲۰۲ □ ی / ۲۰۷

سخن‌ناشن

از آن‌جا که هر فرهنگی ناشی از تعامل خرده‌فرهنگ‌ها به شمار می‌رود، زبان نیز به عنوان جزئی از فرهنگ، برآیند گویش‌ها و زبان‌های محلی است، و به همین خاطر، ثبت و ضبط زبان‌ها و گویش‌های محلی، موجب تقویت و تثبیت پایه‌های زبان فارسی و فرهنگ ملی ما می‌شود. ثبت و تبیین قواعد حکم‌برگویش‌های محلی، ضمن تعیین میزان توانایی و زبایی هر گویش، موجب استحکام و دوام آن گویش و نیز زبان فارسی می‌شود.

ثبت و ضبط گویش‌های محلی، مستلزم به کارگیری روش‌آسان، و در عین حال دقیقی جهت صحت تلفظ کلمات است. زبان فارسی، با پیشینه کهن و استوار خود، این توان را درون خود دارد، و هم از این رو در طول تاریخ، در برابر تهاجم‌های گوناگون، اصالت و پویایی خود را حفظ کرده، و هنوز هم که هنوز است، فارسی، شکر است.

زمانه ما از جمله هنگامه‌های دشواری است که زبان و ادب فارسی مورد تعرض فرهنگ و زبان غربی قرار گرفته، و بر صاحب‌نظران و استنادان دلسوز ادب فارسی، به ویژه اعضای فرهنگستان زبان و ادب فارسی است که جهت صیانت و دفاع از زبان و ادب فارسی توانایی‌های درون

این زبان را بازنگری کرده، و آنها را روزآمد و روشمند گردانند. این جفای بزرگی بر زبان و ادب فارسی، و توهین بزرگی به فرهیختگان و دانشوران، و بلکه همهٔ مردم این سرزمین است که برای آوانگاری زبان کلمات فارسی، از الف با یا علائم فونتیک انگلیسی استفاده شود، و مصداق ضرب‌المثل: نان خود را سر سفرهٔ مردم خوردن شویم؛ آنهم زبان فارسی که بیش از هزار سال تاریخ و آثار مدون و مکتوب دارد و در برابر انبوهی از مشکلات و یورش‌ها روی پای خود ایستاده و اصالت و هویت خود را حفظ کرده اکنون بخواهیم کلمات زبان فارسی را به مدد الفبای انگلیسی به فارسی زبانان آموزش دهیم: ای دریغا و افسوس بر آنان که طمع خرمن‌گندم، از جو دارند.

مؤلف دانشور و فرزانهٔ این اثر، و ویراستار ارجمند را سپاس و ارج شایسته باید که این نوشتار را فراهم آورده، و آمادهٔ طبع نمودند. ناشر، چاپ و نشر این نوشتار را به عنوان گامی در جهت ثبت و معرفی گوشه‌ای از فرهنگ ملی، تلقی کرده، و آن را به دوستداران زبان و ادب فارسی، تقدیم می‌نماید.

والسلام

سخن ویراستار

فایده و لزوم بحث

نفس گویش، بخش مهمی از میراث فرهنگی ما ایرانیان است^۱ و سازنده زبان فارسی که اکنون مهم ترین رکن ملیّت ما نیز به شمار می رود، در حقیقت برای شناخت کامل میراث فرهنگی خود و آشنایی تاریخی با زبان فارسی قدیم باید به این گویش ها نگرست، و رفع ابهام از واژه های کهن فارسی^۲ را باید در همین گویش ها، به ویژه گویش های ناحیه مرکزی ایران باز جست.^۳

خوش بختانه در سال های اخیر توجه بیشتری به زبان های محلی شده، و فرهنگ ها و واژه نامه های فراوانی به نگارش درآمده که بسیاری از لغات ناب و گران بها را در جای جای ایران بزرگ، ثبت و ضبط کرده، و گاه به بررسی ساختمان دستوری کلمات و افعال زبان های محلی نیز پرداخته اند.

۱. کاظمی فرامرزی، نعمت الله، «گویش ها و میراث فرهنگی»، روزنامه هم شهری، ۲۵ / ۱۱ / ۱۳۷۹.

۲. زمردیان، رضا، «نقش گویش ها در کمک به از میان بردن برخی ابهامات واژگانی مستون کهن فارسی دری»، مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه فردوسی، ش ۱۴۰.

۳. اذکابی، پرویز، باباطاهرنامه، تهران: توس، چاپ اول ۱۳۷۵ ش.

از سویی چون واژه‌نامه، به تنهایی، کاری از پیش نمی‌برد، این فرهنگ‌ها همواره با مثال‌هایی همراه شده‌اند تا کاربرد واژه مورد گفت‌وگو را در جمله، باز نمایند و در کتاب‌های جدیدتر، به جای این نمونه‌ها از ضرب‌المثل و اشعار محلی استفاده کرده‌اند، و حتی بخشی از اشعار و دیوان‌ها به گویش محلی انتشار یافته است.^۱

کتاب حاضر نیز پس از آشنا کردن خواننده با واژه‌های نایینی، به شرح دستور زبان محلی روی آورده، و پس از آن، ضرب‌المثل‌هایی را با ترتیب الفبایی درج کرده است. پیدا است که برخی از این مثل‌ها، همان مثل‌های فارسی هستند، منتها با لهجه نایینی، و بخشی از مضمون‌ها نیز ویژه نایین، و فرهنگ این ناحیه از ایران به شمار می‌روند.

شیوه ویرایش

به جز انجام جداسازی‌های گوناگون که امروزه با گستردگی فراوانی اعمال می‌شود، و به کارگیری علائم سجاوندی، گاه در مواردی که جمله ناخوانا بوده، افعالی مناسب با آن موضع به کار رفته، و کارهایی بر روی جملات، انجام پذیرفته که اگر مرحوم مؤلف نیز زنده بود، همان کارها را انجام می‌داد، و یا بر اعمال آن‌ها رضایت داشت.

با این همه، کوشش اصلی، بر این بوده است تا اثر مؤلف - به هیچ صورت - دست‌کاری و بازنویسی نشود، و تنها اغلاط واضح، اصلاح گردد و در ذکر معانی کلمات و جملات، کلمات کتابی به کار گرفته شود؛ نه کلمات محلی و عامیانه دیگر. همگی این‌ها، شامل موارد بسیار

۱. دیوان یوسف بخشی خوانساری؛ غزلیات درویش عباس گزی؛ گلبنگ بختیاری؛ دیوان دهبانی و....

معدودی شده، و به همین خاطر، نسخه ویرایش شده، خواننده را تنها در مطالعه آسان تر کتاب، یاری می‌رساند و حال و هوای موجود در نسخه اصل را حفظ کرده است.

طنز به کار رفته در نثر شادروان جامع نایینی در جای جای کتاب موج می‌زند، و از آن جایی که خود آن مرحوم، از آوردن مضمون‌های نازیبا خودداری کرده، و از درج کلمات زشت، دوری جسته است؛ بنابراین نقطه‌چین‌هایی که در مواردی به چشم می‌آید، همگی در اصل نوشته وجود داشته، و حاصل حذف و کاهش و جرح و تعدیل ویراستار و برافزوده او نیست.

در این میان گفتنی است که آن مرحوم، بسیار از مصدر «نمودن» و فعل «می‌باشد» استفاده کرده، و گفته‌اند که استعمال «نمودن» به جای «کردن» نادرست نیست؛ ولی ناپسند است. اما «می‌باشد» را نادرست پنداشته‌اند؛ با این وجود، ویراستار به علت وسعت به کارگیری این فعل در نوشته حاضر، خود را مجاز به حذف آن، و جای‌گزین کردن فعل‌های دیگری به جای آن، ندانسته‌ام.

توصیف و ضبط کلمات

آوانویسی لاتین و استفاده از خط فونتیک که در نوشتارهای اخیر به آن توصیه شده، و شیوه‌های به کارگیری آن، به عنوان خطی جهانی بیان می‌شود^۱، هیچ گاه مورد پسند نویسنده و ویراستار نیست؛ چرا که باید صفحات زیادی را به کتاب خود بیفزایند، و در آن صفحات، به توضیح و

۱. زمردیان، رضا، راه‌نمای توصیف‌گویی‌ها، مشهد: آستان قدس رضوی، چاپ اول ۱۳۸۰ ش.

یادآوری شیوه نگارش، و خواندن خط فونتیک پردازند، و در حقیقت، کتابی جداگانه و طولانی‌تر از موضوع اصلی، درباره چگونگی توصیف گویش مورد بحث، تدوین کنند.

این روش را حتی خواننده فارسی‌زبان، هم نخواهد پسندید، و دلیل اصلی این، از آن‌جا است که کار خواننده، به خودی خود دشوار می‌شود، و رغبتی به خواندن کتاب نمی‌کند؛ وی برای خواندن یک جمله، و حتی یک کلمه، باید در خط لاتینی دقیق شود، و وقتی که به اندازه کافی، ناامید شد، به بخش راهنمای خط فونتیک مراجعه کند، و چیزی دستگیرش نشود.

گذشته از این، نباید فراموش کرد که در زبان فارسی، تفاوتی میان حرف‌های «ت» با «ط»؛ «ز» با «ذ» و «ظ» و «ض»؛ «س» با «ص» و «ث» و «ق» با «غ» نداریم، و اصلاً در یک کار خوب، باید به تلفظ‌ها اصالت ایرانی داد، و درست همان زمانی که به لزوم این اصالت، واقف می‌شویم، تازه بحث از اصالت محلی پیش می‌آید، و در این صورت، با کدامین نشانه‌های جدول فونتیک، قادر به نمایاندن تلفظ صحیح کلمات و جملات خواهیم بود، و هرکدام از حرف‌ها را چگونه و با چه وسیله‌ای از یکدیگر جدا سازیم که حتی حرف «ج» در لهجه اصفهان و تهران، متفاوت و دیگرگون است؟

در خط فونتیک، هنوز دانسته نیست که آیا حروف مشدد را باید دوبار نوشت و یا خیر، و حرف دوم را که تکرار شده است، به حال خویش رها ساخت، و یا آن را در پرانتز و یا کروشه قرار داد، و درباره «ی» کم‌تر دیده‌ایم که صورت‌های معرفه و نکره آن را با تفاوت از یکدیگر، ضبط کنند.

بدتر از همه، هر هجایی باید با نقطه، از هجای قبل و بعد، جدا شود، و روشن است که ویرایش به این سبک و سیاق، باید توسط گروهی دنبال شود که همگی محلی، و از اهل آن ناحیه باشند، و برای گزارش صحیح نوشتاری از یک اصطلاح محلی، سال‌ها به مطالعه و شور و مشورت پرداخته، و پس از آن برای اجرای دستاوردها و نظرهای خود، با مشکلاتی همچون نبود نرم‌افزاری با قابلیت همراه داشتن همه آن نشانه‌ها روبه‌رو شوند.

من در برابر این دشواری بزرگ، و در عوض چنین کم‌بود چشم‌گیری، به حرکت‌گذاری روی آورده‌ام.

حرکت‌گذاری

مشکلات این کار نیز اندک نیست، به عنوان نمونه، تفاوت «دور» در دو جمله: «خانه ما دور است»؛ و «دور میدان قدم زدم» را چگونه می‌توان مشخص نمود؟

«دور» در جمله نخست را اگر هم حرکت بگذاریم، باز هم حرف «و» در آن، بدون حرکت می‌ماند، و «دور» در جمله دوم را اگر به صورت «دُور» شکل دهیم، غلط بوده، و اگر «دَوْر» حرکت نهم، به دور از معیارهای محاوره‌ای است؛ پس شاید تنها راه گریز، انس با زبان، و توجه بیشتر به معانی جمله باشد.

به جز این و به عقیده من، حرکت‌گذاری، یا اعراب‌شکلی، یا مشکول کردن نیز حدّ و اندازه‌ای دارد، و به کارگیری فراوان آن، با خطّ فارسی، تناسب نداشته، و هم از سویی، موجب کاهش اعتماد نفس خواننده، و عدم مراجعه به دانسته‌های خود و حتی بدیهیات می‌شود.

برای دوری از این اتکای نادرست، و اعتیاد بی‌جای خواننده به حرکت‌گذاری، مثلاً در صرف افعال، صورت نخست صرف فعل را حرکت گذاشته، و خواندن دیگر صورت‌ها را به عهده خواننده و انهاده‌ایم. از طرفی به یاد آوریم که خواننده چنین کتابی یا از اهالی نایین است، و یا به این‌گونه کتاب‌های تخصصی، الفت و آشنایی دارد، و غافل نشویم که به عنوان نمونه، کلمه «محموده» را هم می‌توان به شکل «محموده» و هم به صورت «محموده» خواند، و در این زمان، حرکت‌گذاری برای آن، سخیف و بی‌مورد خواهد بود.

پی‌روی از شیوه پسنیدۀ لغت‌نامه ده‌خدا در نوشتار حاضر نیز زیاده و بیهوده می‌نمود: «آوردنی: وَدَّ»، ولی خود، دلیل درستی نظر و کار ما در حرکت‌گذاری و دوری از ضبط لاتین؛ و هم نمونه‌ای برای لازم نبودن حرکت، در همه حروف یک کلمه است.

م. ر. زاده‌وش

۸۳ / ۰۴ / ۱۷

مقدمه

چو بشنوی سخن اهل دل مگو که خطا است
سخن شناس نبی دلیرا خطا این جا است
حافظ

شرح حال مؤلف

دبیر دل سوز، نویسنده و شاعر گران قدر، زنده یاد حاج محمدتقی جامع نایینی، در سال ۱۲۹۶ هجری شمسی، دیده به جهان گشود. نام برده در چند ماهگی از پدر، و در اوآن کودکی از مادر یتیم گردید، و سرپرستی ایشان را برادر بزرگشان مرحوم شمس الدین محمد جامع که بعدها از قضات عالی رتبه دادگستری گردید، بر عهده گرفت.

تحصیلات ابتدایی را در نایین، نزد مرحوم ملا رضا و در مدرسه دولتی گذراند، و برای ادامه تحصیلات، رهسپار اصفهان گردید، و در دبیرستان سعدی به تحصیل پرداخت، و علوم دینی را در حوزه اصفهان آموخت.

وی پس از خدمت سربازی به استخدام اداره آموزش و پرورش در آمد، و با سمت معلّمی در چهارمحال و بختیاری (بن ناغان هفشجان

وردنجان زانیان شهر کرد) مشغول به کار شد.

در سال ۱۳۳۴ به نایین منتقل، و در دبیرستان‌های شهر، به تدریس دروس عربی، دینی و ادبیات پرداخت. در سال ۱۳۳۶ با هم‌کاری رییس فرهنگ وقت، به تأسیس کتابخانه عمومی شهر اقدام نمود، و با حفظ سمت دبیری، مسئولیت کتابخانه را نیز بر عهده گرفت.

با مساعدت ایشان، کتب ارزنده‌ای برای کتابخانه عمومی شهر فراهم شد، تا جایی که این کتابخانه، یکی از کتابخانه‌های خوب استان اصفهان گردید.

چند سال آخر خدمت را ناخواسته از آموزش و پرورش به وزارت فرهنگ و هنر منتقل گشت، و بالاخره در سال ۱۳۵۴ بنا به قول خود ایشان که همواره عاشق کار و تلاش و تدریس بود، بعد از سی و چند سال، بازنشانیده گردید.

از آن پس به صورت حق‌التدریس با دبیرستان‌ها هم‌کاری داشت، و کتابخانه شخصی ایشان، محلّ مراجعه دوست‌داران علم و دانش و تحقیق گردید. به طوری که هرگز، اطراف ایشان از دانشجوی و معلّم و پژوهش‌گر خالی نبود.

ضمناً آن مرحوم، نظراتشان را در مورد کتاب‌هایی که مطالعه می‌کردند، در پشت جلد آن کتاب‌ها نوشته‌اند که مجموعه‌ای است بسیار ارزنده، و دایرة‌المعارفی است ارزشمند. اغلب دانشجویان نیز در تنظیم پایان‌نامه‌های خود در سطوح مختلف فوق لیسانس و دکتری، از قلم ایشان استفاده کرده‌اند. ضمناً نمونه آثار مرحوم جامع، در نشریات متعدّد سال‌های قبل، به چاپ رسیده است.

دو اثر ایشان نیز چاپ شده که یکی سال‌نامه کتابخانه نایین و دیگری

اندیشه آشفته می باشد، و خوش بختانه آثار فراوانی از ایشان به جا مانده که عبارت اند از:

۱. مقتضیات؛

۲. چلچله؛

۳. زنگ پنجم؛

۴. تلخ و شیرین؛

۵. ضرب المثل های محلی نایین؛

۶. دیوان اشعار؛

۷. مرثی و مناقب؛

۸. داستان های شیرین و جذاب.

در تابستان ۱۳۷۰ کتابخانه ایشان به دست افرادی از خدابی خبر به آتش کشیده شد، و مرحوم جامع، دل خوشی اش کتابخانه اش بود، بر اثر این حادثه، بیمار و رنجور گردید، و سرانجام در شهریور ۱۳۷۱ در سن هفتاد و پنج سالگی به رحمت ایزدی پیوست.

کتاب حاضر

کتاب ویژگی های زبان محلی نایین حدوداً سی سال قبل نوشته شده، و اینک خداوند متعال، توفیق چاپ آن را فراهم نموده است. در این راه، همت آقای مهندس رضا جامع - از نظر مالی - قابل تقدیر است.

یادآوری می نماید مرحوم جامع قصد داشت این کتاب را در دو جلد چاپ نماید که جلد اول را آماده چاپ نموده بود، و قرار بود بعداً جلد دوم را آماده انتشار سازد که متأسفانه فرصت نیافت.

ما جلد اول را به صورت کامل، و گزیده ای را نیز از بخش دوم در

اختیار شما گذارده‌ایم. امید است مورد قبول واقع شود، و توفیق چاپ جلد دوم آن را نیز به طور کامل بیابیم. امید است صاحب‌نظران ما را در رفع نواقص، و احیاناً اشتباهات، راهنمایی فرمایند.

من الله التوفيق و عليه التكلان
حسین عالمی نایینی